नृसिंहस्मृति शतकम्

रचना

डक्टर् निरञ्जनपतिः

नृसिंहगुरुजन्मशतवार्षिकीपालनसमितिः

स्वाधीनतासंग्रामिश्रीनृसिंहगुरुगुणालङ्कृतम्

(ସ୍ୱାଧୀନତାସଂଗ୍ରାମିଶ୍ରୀନୃସିଂହଗୁରୁଗୁଣାଲଙ୍କୃତମ୍)

नृसिंहस्मृतिशतकम्

(ନୃସିଂହସ୍ମୃତିଶତକମ୍)

रचना

डक्टर् निरञ्जनपतिः

वरिष्ठाध्यापको मुख्यश्च

संस्कृतविभागः

गङ्गाधरमेहेरप्रातर्महाविद्यालयः

सम्बलपुरम्

नृसिंहगुरुजन्मशतवार्षिकीपालनसमितिः

सम्बलपुरम्

२००३

ନୃସିଂହସ୍ମୃତିଶତକମ୍

ରଚୟିତା - ଡକ୍ଟର୍ ନିରଞ୍ଜନ ପତି
ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ - ୨୦୦୩

ପ୍ରକାଶନ :
ନୃସିଂହଗୁରୁ ଜନ୍ମଶତବାର୍ଷିକୀ ପାଳନ ସମିତି
ମୁଦିପଡା, ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା - ୭୬୮୦୦୨

ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାର - ଶ୍ରୀମତୀ ମିନତିରାଣୀ ପତି

ଲିପି ସଂଯୋଜନା - ହାଇଟେକ୍ କମ୍ପ୍ୟୁଟର୍ସ, ସାନସରକ,ସମ୍ବଲପୁର-୧

ମୂଲ୍ୟ - ୨୦ ଟଙ୍କା

NṚSIṂHASMṚTIṢATAKAM

BASED ON THE
BIOGRAPHY OF LATE
SRI NRUSINGHA GURU,
THE DISTINGUISHED FREEDOM FIGHTER
AND
EMINENT JOURNALIST

Composed by :
Dr. Niranjan Pati
Senior Lecturer in Sanskrit

Published by :
Nrusingha Guru Birth Centenary Celebration Committee
Mudipara, Sambalpur, Orissa - 768002.

© Smt. Minatirani Pati

Laser Type Setting - Hi-Tech Computers, Sansarak, SBP-1.

Price - Rs.20/-

मुखबन्धः

इदं 'नृसिंहस्मृतिशतकम्' सम्बलपुरस्य स्वतन्त्रतासंग्रामिणां मान्यसाम्वादिकानां गान्धिवादिनेतृणां स्वर्गतानां श्रीनृसिंहगुरुपादानां जीवनेतिवृत्तोपरि आधारितम् ।

तस्य कर्तव्यनिष्ठा, परोपकृतिस्तथा देशभावना युवकानां कृते प्रेरणाया उत्सः स्यादिति विचिन्त्य शतकस्य रचना विहिता । विशेषतः समग्रभारतवर्षस्य संस्कृतप्रियाणां गान्धिवादिनां सहृदयानां मनःप्रसादनं रचनाया अपरमुद्देश्यम् । उत्कलस्य अगणितानां जनानां सुखपाठाय मूलसंस्कृतश्लोकानाम् उत्कललिप्यामपि पाठः प्रदत्तोऽस्ति ।

विहायैतच्छतकस्य विषयवस्तु स्वर्गतगुरुपादानामेकादशश्राद्धावसरे प्रकाशिता 'स्मरणिका' (१९९५), ओड़िशा जनशिक्षाकेन्द्रद्वारा प्रकाशितं पुस्तकं 'गान्धिवादी नृसिंहगुरु' (१९९८), सम्बलपुरविश्वविद्यालयपक्षतः प्रकाशितं पुस्तकं 'Nrusingha Guru : The Freedom Fighter'(2002) इत्यादीनां पुस्तकानामुपरि पर्यवसितम् ।

अस्य शतकस्य रचनायां न केवलं मम परिवारस्य, अपरन्तु श्रीनृसिंहगुरुपादानां पौत्राणां श्रीमतां हेमन्तकुमारमहापात्राणां सहयोगः, गङ्गाधरमेहेरमहाविद्यालयस्य हिन्दीविभागमुख्यानां श्रीमतां बलरामदासपादानां तथा संस्कृतविभागाध्यक्षाणां डक्टर् आर्तत्राणषड़ङ्गीमहाभागानां, वरिष्ठाध्यापकानां श्रीमतामच्युतानन्दपण्डापादानां श्रीमतीनां सरितापूजारीदेवीनाञ्च प्रेरणा परामर्शश्च मुख्यसाधनानि सन्ति । तस्मात् तेष्वहं चिरादृणी ।

श्रीनृसिंहगुरुजन्मशतवार्षिकीपालनसमितेः कर्तृभ्योऽस्य शीघ्रतरप्रकाशने कार्यानुष्ठानग्रहणाद् धन्यवादं व्याहरामि ।

परिशेषे एतत्क्षुद्रं शतकमनिच्छाकृते प्रमादेऽपि यदि संस्कृतिप्रियाणां गान्धिवादिनां संस्कृतप्रेमिणाञ्च चित्तप्रसादकं स्यात्, तर्हि श्रमः सार्थकः भविष्यति ।

श्रीरामनवमी
तारिका - ११.४.२००३

विनीतः
निरञ्जनपतिः

ପ୍ରସ୍ତାବନା

ପ୍ରସ୍ତୁତ 'ନୃସିଂହସ୍ମୃତିଶତକମ୍' ସମ୍ବଲପୁରର ବରେଣ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ, ମହାନ୍ ସାମ୍ବାଦିକ ଓ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ନେତା ସ୍ୱର୍ଗତ ଶ୍ରୀ ନୃସିଂହ ଗୁରୁଙ୍କ ଜୀବନୀ ଉପରେ ଆଧାରିତ ।

ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠା ଓ ପରୋପକାର ତଥା ଦେଶଭକ୍ତି ଯୁବକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ହେଉ ଏବଂ ଭାବୀ ବଂଶଧରମାନଙ୍କୁ ତାହା ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରୁ ବୋଲି ଆଶା ରଖି ଏହି ଶତକର ରଚନା କରାଯାଇଛି । ବିଶେଷ କରି ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷର ସଂସ୍କୃତପ୍ରିୟ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ସହୃଦୟମାନଙ୍କ ମନୋବିନୋଦ କରିବା ତଥା ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ନୃସିଂହଗୁରୁଙ୍କର ଜୀବନାଦର୍ଶକୁ ପହଞ୍ଚାଇବା ଏହି ରଚନାର ଅନ୍ୟ ଏକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଓଡ଼ିଶାର ଅଗଣିତ ପ୍ରିୟ ଜନତାଙ୍କ ପଢ଼ିବାର ସୁବିଧା ପାଇଁ ମୂଳ ସଂସ୍କୃତ ଶ୍ଲୋକଗୁଡ଼ିକୁ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଛି ।

ଏହାଛଡା ଏହି ଶତକଟିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ତାଙ୍କ ଏକାଦଶ ଶ୍ରାଦ୍ଧୋତ୍ସବରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ସ୍ମରଣିକା' (୧୯୯୫), ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ଜନଶିକ୍ଷା ସାଧନକେନ୍ଦ୍ର, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ 'ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ନୃସିଂହଗୁରୁ'(୧୯୯୮) ଓ ସମ୍ବଲପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପକ୍ଷରୁ ସଦ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ 'Nrusingha Guru : The Freedom Fighter'(2002) ଆଦି ପୁସ୍ତକଗୁଡିକ ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ।

ଏହାର ରଚନା ପାଇଁ କେବଳ ମୋର ପରିବାର ନୁହେଁ, ବରଂ ସ୍ୱର୍ଗତ ଗୁରୁଙ୍କ ନାତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ହେମନ୍ତ କୁମାର ମହାପାତ୍ର, ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ମାନନୀୟ ହିନ୍ଦୀବିଭାଗୀୟ ମୁଖ୍ୟ ଡକ୍ଟର୍ ବଳରାମ ଦାସ ତଥା ସଂସ୍କୃତବିଭାଗର ମୁଖ୍ୟ ମାନନୀୟ ଡକ୍ଟର୍ ଆର୍ତତ୍ରାଣ ଷଡଙ୍ଗୀ, ବରିଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ପଣ୍ଡା ଓ ବରିଷ୍ଠା ଅଧ୍ୟାପିକା ଶ୍ରୀମତୀ ସରିତା ପୂଜାରୀ ଆଦି ସହଯୋଗ, ପ୍ରେରଣା ଓ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରଦାନ କରିଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କଠାରେ ମୁଁ ଚିର ଋଣୀ ।

ଶ୍ରୀ ନୃସିଂହ ଜନ୍ମଶତବାର୍ଷିକୀ ପାଳନ ସମିତିର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଅତି ଆଗ୍ରହ ସହକାରେ ଏହାର ଅତିଶୀଘ୍ର ପ୍ରକାଶନ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଆନ୍ତରିକ ଧନ୍ୟବାଦ ପ୍ରଦାନ କରୁଛି ।

ଶେଷରେ ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ଶତକଟି ଅନିଚ୍ଛାକୃତ ତ୍ରୁଟି ସତ୍ତ୍ୱେ ଯଦି ସଂସ୍କୃତିପ୍ରିୟ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ସଂସ୍କୃତପ୍ରେମୀମାନଙ୍କ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ କରିପାରିଲା ତେବେ ଶ୍ରମ ସାର୍ଥକ ହେବ ।

ଶ୍ରୀରାମନବମୀ
ତା୧୧.୪.୦୩

ବିନୀତ
ନିରଞ୍ଜନ ପତି

॥ श्रीः ॥

नृसिंहस्मृतिशतकम्

नमाम्यिदेवं शिरसैकदन्तं
विनायकं नाम विनीतजाड्यम् ।
गणाधिपं विघ्नविनाशहेतुं
निरन्तरं यो मयि सन्निधत्ताम् ॥१॥

यो नृसिंहस्वरूपेण देवो जघान दानवम् ।
तदाशीर्वादपीयूषं वितनोतु सदा शुभम् ॥२॥
क्व महापुरुषोदन्तः क्व जाड्यपूरिता मतिः ।
संग्रामाकुलतद्गाथां विवक्तुं वलते मतिः ॥३॥
गान्धिदर्शनसन्दर्भे यस्य रुचिरनाविला ।
पश्चिमोत्कलगान्धिस्तु ख्यातोऽसौ दृढ़निश्चला ॥४॥
कारुण्यसत्यवादित्वं सेवात्यागसमर्पणम् ।
नृसिंहजीवने जातमादर्शजीवनव्रतम् ॥५॥
विनयशीलशिष्टोऽसौ जगज्जेताभवत्किल ।
निष्कलङ्कचरित्रो हि सदा दृढ़मनोबलः ॥६॥
नृसिंहगुरुरासीत्स नाम्ना भुवनविश्रुतः ।
गणेशरामसूनुश्च लक्ष्मीदेवीसुताग्रजः ॥७॥
पितामही गतासीच्च पर्वतावृतमन्दिरम् ।
नृसिंहं प्रार्थयामास प्रदानाय सुतात्मजम् ॥८॥
राधिकाराधितस्तुष्टः श्रीनृसिंहमहाप्रभुः ।
वरं ददौ परोक्षे वा जायतां पुत्रपुङ्गवः ॥९॥
तन्नृसिंहप्रसादेन गुणवानभवत्सुतः ।
कमनीयशरीरेण कन्दर्पः किमजायत ॥१०॥

॥ ଶ୍ରୀଃ ॥

ନୃସିଂହସ୍ତୁତିଶତକମ୍

ନମାମି ଦେବଂ ଶିରସୈକଦନ୍ତଂ
ବିନାୟକଂ ନାମ ବିନୀତଜାଡ୍ୟମ୍ ।
ଗଣାଧିପଂ ବିଘ୍ନବିନାଶହେତୁଂ
ନିରନ୍ତରଂ ଯୋ ମୟି ସନ୍ନିଧତ୍ତାମ୍ ॥୧॥

ଯୋ ନୃସିଂହସ୍ୱରୂପେଣ ଦେବୋ ଜଘାନ ଦାନବମ୍ ।
ତଦାଶୀର୍ବାଦପୀୟୂଷଂ ବିତନୋତୁ ସଦା ଶୁଭମ୍ ॥୨॥
କ୍ୱ ମହାପୁରୁଷୋଦନ୍ତଃ କ୍ୱ ଜାଡ୍ୟପୂରିତା ମତିଃ ।
ସଂଗ୍ରାମାକୁଲତଦ୍ବାଥାଂ ବିବକ୍ତୁଂ ବଲତେ ମତିଃ ॥୩॥
ଗାନ୍ଧିଦର୍ଶନସନ୍ଦର୍ଭେ ଯସ୍ୟ ରୁଚିରନାବିଲା ।
ପଣ୍ଡିମୋହଲଗାନ୍ଧିସ୍ଥ ଖ୍ୟାତୋଽସୌ ଦୃଢ଼ନିଶ୍ଚଲା ॥୪॥
କାରୁଣ୍ୟସତ୍ୟବାଦିତ୍ୱଂ ସେବାତ୍ୟାଗସମର୍ପଣମ୍ ।
ନୃସିଂହଜୀବନେ ଜାତମାଦର୍ଶଜୀବନବ୍ରତମ୍ ॥୫॥
ବିନୟଶୀଲଶିଷ୍ଟୋଽସୌ ଜଗଜ୍ଜେତାଭବତ୍ତିଲ ।
ନିଷ୍କଲଙ୍କଚରିତ୍ରୋ ହି ସଦା ଦୃଢ଼ମନୋବଲଃ ॥୬॥
ନୃସିଂହଗୁରୁରାସୀତ୍ସ ନାମ୍ନା ଭୁବନବିଶ୍ରୁତଃ ।
ଗଣେଶରାମସୂନୁଶ୍ଚ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀସୁତାଗ୍ରଜଃ ॥୭॥
ପିତାମହୀ ଗତାଽଽସୀଚ ପର୍ବତାବୃତମନ୍ଦିରମ୍ ।
ନୃସିଂହଂ ପ୍ରାର୍ଥୟାମାସ ପ୍ରଦାନାୟ ସୁତାମ୍ଜମ୍ ॥୮॥
ରାଧିକାରାଧିତସ୍ରଷ୍ଟଃ ଶ୍ରୀନୃସିଂହମହାପ୍ରଭୁଃ ।
ବରଂ ଦଦୌ ପରୋକ୍ଷେ ବା ଜାୟତାଂ ପୁତ୍ରପୁଙ୍ଗବଃ ॥୯॥
ତନ୍ନୃସିଂହପ୍ରସାଦେନ ଗୁଣବାନଭବତ୍ ସୁତଃ ।
କମନୀୟଶରୀରେଣ କନ୍ଦର୍ପଃ କିମଜାୟତ ॥୧୦॥

सम्वत्सरे द्विसंख्याके चोनविंशशताधिके ।
फाल्गुनपूर्णिमायान्तु जन्म तस्य धरातले ॥११॥
पितृकुलावतंसो यो स्नेहाधिक्येन पालितः ।
परवर्तिनि कालेऽसौ रराजे महिमान्वितः ॥१२॥
पितृपितामहादीनां हर्षानन्दपयोनिधौ ।
तज्जन्मनोर्मयो जाताः प्राप्तेऽनुकूलतां विधौ ॥१३॥
चन्द्रश्चेत्तु समागच्छेद्देहं धृत्वा महीतलम् ।
उपमीयेत तत्काले श्रीनृसिंहकलेवरम् ॥१४॥
यस्य मुदिपडाग्रामः सम्बलपुरमण्डले ।
कर्मस्थलं निवासश्च यावदुवास जीवितः ॥१५॥
सम्बलपुरसीमायां गुरुपालिरविस्मृतः ।
ग्रामो जन्मस्थलं तस्य सकलोत्कलविश्रुतः ॥१६॥
दुर्गासहोदरेणासौ प्रसादान्तेन लीलया ।
शैशवमतिचक्राम सुमेधावी तदीयया ॥१७॥
स्वग्रामनिकटे नासीद् विद्यालयस्तदा पुनः ।
चाटशालिगृहं जातं तद्विद्यामन्दिराश्रमः ॥१८॥
सरस्वतीप्रसादेनाचिराद् विद्याविमण्डितः ।
प्रधानगुरुणा साधु ताम्रनिष्कपुरस्कृतः ॥१९॥
विप्रकुले जनिर्यस्य विप्रधर्मसमाश्रितः ।
भरद्वाजकुलोत्पन्नो बभूव शास्त्रकोविदः ॥२०॥
अताविरासमीपस्थे सरण्डामातुलालये ।
प्राथमिकीं च शिक्षां यो लेभे वृत्तिं सुखाश्रये ॥२१॥
मातृपितामहः ख्यातो होता श्रीजगदीश्वरः ।
विद्यादाने नृसिंहस्य स्वतः कृतबहुश्रमः ॥२२॥
प्रेरणा जगदीशानां गुरूणां सुप्रभाविनी ।
सेवायां मातृभूमेश्च सदा युगान्तकारिणी ॥२३॥

ସପ୍ତଷରେ ଦ୍ୱିସଂଖ୍ୟାକେ ଚୋନବିଂଶଶତାଧିକେ ।
ଫାଲ୍ଗୁନପୂର୍ଣ୍ଣିମାୟାନ୍ତୁ ଜନ୍ମ ତସ୍ୟ ଧରାତଲେ ॥୧୧॥
ପିତୃକୁଳାବତଂସୋ ଯୋ ସ୍ନେହାଧିକ୍ୟେନ ପାଳିତଃ ।
ପରବର୍ତିନି କାଳେଽସୌ ଉରାଜେ ମହିମାନ୍ୱିତଃ ॥୧୨॥
ପିତୃପିତାମହାଦୀନାଂ ହର୍ଷାନନ୍ଦପୟୋନିଧୌ ।
ତଜ୍ଜନ୍ମୋର୍ମ୍ମୟୋ ଜାତାଃ ପ୍ରାପ୍ତେଽନୁକୂଳତାଂ ବିଧୌ ॥୧୩॥
ଚନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚେତ୍ତୁ ସମାଗଚ୍ଛେଦ୍ଦେହଂ ଧୃତ୍ୱା ମହୀତଳମ୍ ।
ଉପମୀୟେତ ତଦ୍ଭାଲେ ଶ୍ରୀନୃସିଂହକଳେବରମ୍ ॥୧୪॥
ୟସ୍ୟ ମୁଦିପଡାଗ୍ରାମଃ ସମ୍ବଲପୁରମଣ୍ଡଳେ ।
କର୍ମସ୍ଥଳଂ ନିବାସଶ୍ଚ ୟାବଦୁବାସ ଜୀବିତଃ ॥୧୫॥
ସମ୍ବଲପୁରସୀମାୟାଂ ଗୁରୁପାଲିରବିସ୍ମୃତଃ ।
ଗ୍ରାମୋ ଜନ୍ମସ୍ଥଳଂ ତସ୍ୟ ସକଳୋହଳବିଶ୍ରୁତଃ ॥୧୬॥
ଦୁର୍ଗାସହୋଦରେଣାସୌ ପ୍ରସାଦାନ୍ତେନ ଲୀଳୟା ।
ଶୈଶବମତିଚକ୍ରାମ ସୁମେଧାବୀ ତଦୀୟୟା ॥୧୭॥
ସ୍ୱଗ୍ରାମନିକଟେ ନାସୀଦ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟସ୍ତଦା ପୁନଃ ।
ଚାଟଶାଳିଗୃହଂ ଜାତଂ ତଦ୍ବିଦ୍ୟାମନ୍ଦିରାଶ୍ରମଃ ॥୧୮॥
ସରସ୍ୱତୀପ୍ରସାଦେନାଚିରାଦ୍ ବିଦ୍ୟାବିମଣ୍ଡିତଃ ।
ପ୍ରଧାନଗୁରୁଣା ସାଧୁ ତାମ୍ରନିଷ୍କପୁରସ୍କୃତଃ ॥୧୯॥
ବିପ୍ରକୁଳେ ଜନିର୍ୟସ୍ୟ ବିପ୍ରଧର୍ମସମାଶ୍ରିତଃ ।
ଭରଦ୍ୱାଜକୁଳୋତ୍ପନ୍ନୋ ବଭୂବ ଶାସ୍ତ୍ରକୋବିଦଃ ॥୨୦॥
ଅତାବିରାସମୀପସ୍ଥେ ସରଣ୍ଡାମାତୁଲାଳୟେ ।
ପ୍ରାଥମିକୀଞ୍ଚ ଶିକ୍ଷାଂୟୋ ଲେଭେ ବୃତ୍ତିଂ ସୁଖାଶ୍ରୟେ ॥୨୧॥
ମାତୃପିତାମହଃ ଖ୍ୟାତୋ ହୋତା ଶ୍ରୀଜଗଦୀଶ୍ୱରଃ ।
ବିଦ୍ୟାଦାନେ ନୃସିଂହସ୍ୟ ସ୍ୱତଃ କୃତବହୁଶ୍ରମଃ ॥୨୨॥
ପ୍ରେରଣା ଜଗଦୀଶାନାଂ ଗୁରୂଣାଂ ସୁପ୍ରଭାବିନୀ ।
ସେବାୟାଂ ମାତୃଭୂମେଶ୍ଚ ସଦା ୟୁଗାନ୍ତକାରିଣୀ ॥୨୩॥

मेधावृत्तिपरीक्षासु समुत्तीर्य प्रशंसितः ।
गुरुगुरुजनैः सर्वैर्निंतरां गौरवान्वितः ॥२४॥
असावाह्लादयामास गुरुकुलसमुद्भवः ।
गुरुकुलजनान् सर्वान् यथा कुमुदबान्धवः ॥२५॥
गुरवश्चिन्तयामासुः सिंहो वृत्तिं करिष्यति ।
पुरुषार्थार्थयोगेन जीवनं सुखमेष्यति ॥२६॥
पित्रालये धनाभावो गुरुनपीडयद् भृशम् ।
छात्रावासे तदन्नस्य व्यवस्था विहिता सुखम् ॥२७॥
कृष्णचन्द्रप्रभावोऽपि चकार तं विचक्षणम् ।
जातीयभावगङ्गायां कृतं तेनावगाहनम् ॥२८॥
स्वदेशमुक्तिरासीत्तु तस्य चिन्ता चिरन्तनी ।
शिक्षां विहाय भेजेऽसौ दीक्षां त्यागप्रशंसिनीम् ॥२९॥
न गृहं गृहमित्याहुर्गृहिणी गृहमुच्यते ।
इति विचिन्त्य चित्तेन विवाहोऽकारि हामुना ॥३०॥
सूर्यं सूर्या यथा याति तथा प्रियवती सती ।
अनुससार तं भार्या सत्यधर्मप्रियव्रती ॥३१॥
भवानीशङ्करश्चासीज्ज्येष्ठपुत्रो दिवं गतः ।
ताराकान्तः कनिष्ठो हि विराजते गुणान्वितः ॥३२॥
प्रेमकुमुदिनीदेव्यौ प्राणसमास्तथा सुताः ।
शैशवे ज्वरदाहेन दीनेश्वरी दिवं गता ॥३३॥
पौत्रादयः सहेमन्ता नानावृत्तियुताः सुखम् ।
निवसन्ति च सत्येन विस्मृत्य दुःखदं क्षणम् ॥३४॥
विधिविधानवैचित्र्यं केन बोद्धुं हि शक्यते ।
परमेश्वरमाया तु बलवत्यनुभूयते ॥३५॥
दुर्लभं भारते जन्म जननमिह चोत्कले ।
तस्माद्देशनिमित्ताय शिक्षां तत्याज वै किल ॥३६॥

ମେଧାବୃତ୍ତିପରୀକ୍ଷାସୁ ସମୁତୀର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଶଂସିତଃ ।
ଗୁରୁଗୁରୁଜନୈଃ ସର୍ବୈର୍ନିତରାଂ ଗୌରବାନ୍ୱିତଃ ॥୨୪॥
ଅସାବାହ୍ଲାଦୟାମାସ ଗୁରୁକୁଲସମୁଦ୍ଭବଃ ।
ଗୁରୁକୁଲଜନାନ୍ ସର୍ବାନ୍ ଯଥା କୁମୁଦବାନ୍ଧବଃ ॥୨୫॥
ଗୁରବଶ୍ଚିନ୍ତୟାମାସୁଃ ସିଂହୋ ବୃତ୍ତିଂ କରିଷ୍ୟତି ।
ପୁରୁଷାର୍ଥାର୍ଥଯୋଗେନ ଜୀବନଂ ସୁଖମେଷ୍ୟତି ॥୨୬॥
ପିତ୍ରାଲୟେ ଧନାଭାବୋ ଗୁରୂନପୀଡୟଦ୍ଭୃଶମ୍ ।
ଛାତ୍ରାବାସେ ତଦନ୍ନସ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିହିତା ସୁଖମ୍ ॥୨୭॥
କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରପ୍ରଭାବୋଽପି ଚକାର ତଂ ବିଚକ୍ଷଣମ୍ ।
ଜାତୀୟଭାବଗଙ୍ଗାୟାଂ କୃତଂ ତେନାବଗାହନମ୍ ॥୨୮॥
ସ୍ୱଦେଶମୁକ୍ତିରାସୀତ୍ତୁ ତସ୍ୟ ଚିନ୍ତା ଚିରନ୍ତନୀ ।
ଶିକ୍ଷାଂ ବିହାୟ ଭେଜେଽସୌ ଦୀକ୍ଷାଂ ତ୍ୟାଗପ୍ରଶଂସିନୀମ୍ ॥୨୯॥
ନ ଗୃହଂ ଗୃହମିତ୍ୟାହୁର୍ଗୃହିଣୀ ଗୃହମୁଚ୍ୟତେ ।
ଇତି ବିଚିନ୍ତ୍ୟ ଚିତ୍ତେନ ବିବାହୋଽକାରି ହାମୁନା ॥୩୦॥
ସୂର୍ଯଂ ସୂର୍ଯା ଯଥା ଯାତି ତଥା ପ୍ରିୟବତୀ ସତୀ ।
ଅନୁସସାର ତଂ ଭାର୍ଯା ସତ୍ୟଧର୍ମ ପ୍ରିୟବ୍ରତୀ ॥୩୧॥
ଭବାନୀଶଙ୍କରଖ୍ୟାସୀଜ୍ଯେଷ୍ଠପୁତ୍ରୋ ଦିବଂ ଗତଃ ।
ତାରାକାନ୍ତଃ କନିଷ୍ଠୋ ହି ବିରାଜତେ ଗୁଣାନ୍ୱିତଃ ॥୩୨॥
ପ୍ରେମକୁମୁଦିନୀଦେବ୍ୟୌ ପ୍ରାଣସମାସ୍ତଥା ସୁତାଃ ।
ଶୈଶବେ କ୍ରୂରଦାହେନ ଦୀନେଶ୍ୱରୀ ଦିବଂ ଗତା ॥୩୩॥
ପୌତ୍ରାଦୟଃ ସହେମନ୍ତା ନାନାବୃତ୍ତିଯୁତାଃ ସୁଖମ୍ ।
ନିବସନ୍ତି ଚ ସତ୍ୟେନ ବିସ୍ମୃତ୍ୟ ଦୁଃଖଦଂ କ୍ଷଣମ୍ ॥୩୪॥
ବିଧିବିଧାନବୈଚିତ୍ର୍ୟଂ କେନ ବୋଦ୍ଧୁଂ ହି ଶକ୍ୟତେ ।
ପରମେଶ୍ୱରମାୟା ତୁ ବଲବତ୍ୟନୁଭୂୟତେ ॥୩୫॥
ଦୁର୍ଲଭଂ ଭାରତେ ଜନ୍ମ ଜନନମିହ ଚୋହଲେ ।
ତସ୍ମାଦ୍ଦେଶନିମିତ୍ତାୟ ଶିକ୍ଷାଂ ତତ୍ୟାଜ ବୈ କିଲ ॥୩୬॥

कर्मयोगी स एवासीत् ज्ञानकर्मसमन्वितः ।
भक्तिभावानुरागी च गीताज्ञानमुपाश्रितः ॥३७॥
सदाचारविचारेषु यस्य मतिरम्यत ।
स्वाधीनतासुसंग्रामे योगदानैरसेवत ॥३८॥
जनानां दोषहीनानां पञ्जाबे हननं कृतम् ।
रक्तनदी मनुष्याणां प्रावहच्च दिवानिशम् ॥३९॥
उत्सारणाय चाङ्गलानां घोषणा नादिता दृढ़म् ।
विद्यालयान्तु हित्वा हि छात्रा गताः शतं शतम् ॥४०॥
गान्धिशास्त्रिनृसिंहानां हृदयं तदपीड़यत् ।
सहयोगं न कर्तुञ्च धर्मघटः प्रघोषितः ॥४१॥
सम्बलपुरपुर्यां हि ववृधे जनचेतना ।
जनमनःसु चाजागो देशभक्तिसुभावना ॥४२॥
लक्ष्मीनारायणश्चासीत् संग्रामी तस्य बान्धवः ।
चिन्तामणिदयानन्दौ तथा भागीरथिः पुनः ॥४३॥
अपूर्वान्दोलने येषां योगदानमपूर्वकम् ।
भारतभूमिभागेषु स्मरणीयं तदामतम् ॥४४॥
लवणपूर्वसत्यञ्चाग्रहपरमुपप्लवम् ।
कृत्वाङ्गलशासनं देशे दर्शितं हि निरर्थकम् ॥४५॥
कंग्रेसगठने यस्य भूमिकोच्चैःप्रशंसिता ।
आतिथ्यादिप्रदानेषु संगठनेषु दक्षता ॥४६॥
भाषान्दोलनसंग्रामे नवीनोत्कलसर्जने ।
स्वदेशितन्तुनिर्माणे विदेशिद्रव्यवर्जने ॥४७॥
चक्रस्थापनकार्येषु बभूव निपुणः क्षमम् ।
पुरि ग्रामे चरन्तं तं नमामि सत्यवादिनम् ॥४८॥
भारतं त्यज्यतामाङ्गलैरान्दोलनमिवानलः ।
नृसिंहगुरुनेतृत्वे सञ्जातं व्यापकं खरः ॥४९॥

କର୍ମଯୋଗୀ ସ ଏବାସୀତ୍ ଜ୍ଞାନକର୍ମସମନ୍ୱିତଃ ।
ଭକ୍ତିଭାବାନୁରାଗୀ ଚ ଗୀତାଜ୍ଞାନମୁପାଶ୍ରିତଃ ॥୩୭॥
ସଦାଚାରବିଚାରେଷୁ ୟସ୍ୟ ମତିରରମ୍ୟତ ।
ସ୍ୱାଧୀନତାସୁସଂଗ୍ରାମେ ଯୋଗଦାନୈରସେବତ ॥୩୮॥
ଜନାନାଂ ଦୋଷହୀନାନାଂ ପଞ୍ଜାବେ ହନନଂ କୃତମ୍ ।
ରକ୍ତନଦୀ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ପ୍ରାବହଚ୍ଚ ଦିବାନିଶମ୍ ॥୩୯॥
ଉତ୍ଥାରଣାୟ ଚାଙ୍ଗ୍ଲାନାଂ ଘୋଷଣା ନାଦିତା ଦୃଢ଼ମ୍ ।
ବିଦ୍ୟାଳୟାନ୍ ହିତ୍ୱା ହି ଛାତ୍ରା ଗତାଃ ଶତଂ ଶତମ୍ ॥୪୦॥
ଗାନ୍ଧିଶାସ୍ତ୍ରିନୃସିଂହାନାଂ ହୃଦୟଂ ତଦପୀଡୟତ୍ ।
ସହଯୋଗଂ ନ କର୍ତ୍ତୁଞ୍ଚ ଧର୍ମଘଟଃ ପ୍ରଘୋଷିତଃ ॥୪୧॥
ସମ୍ବଲପୁରପୁର୍ୟାଂ ହି ବବୃଧେ ଜନଚେତନା ।
ଜନମନଃସୁ ଚାଜାଗୋ ଦେଶଭକ୍ତିସୁଭାବନା ॥୪୨॥
ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣଶ୍ଚାସୀତ୍ ସଂଗ୍ରାମୀ ତସ୍ୟ ବାନ୍ଧବଃ ।
ଚିନ୍ତାମଣିଦୟାନନ୍ଦୌ ତଥା ଭାଗିରଥିଃ ପୁନଃ ॥୪୩॥
ଅପୂର୍ବାନ୍ଦୋଳନେ ୟେଷାଂ ୟୋଗଦାନମପୂର୍ବକମ୍ ।
ଭାରତଭୂମିଭାଗେଷୁ ସ୍ମରଣୀୟଂ ତଦାମତମ୍ ॥୪୪॥
ଲବଣପୂର୍ବସତ୍ୟଞ୍ଚାଗ୍ରହପରମୁପପ୍ଳବମ୍ ।
କୃତ୍ୱାଙ୍ଗ୍ଲଶାସନଂ ଦେଶେ ଦର୍ଶିତଂ ହି ନିରର୍ଥକମ୍ ॥୪୫॥
କଂଗ୍ରେସଗଠନେ ୟସ୍ୟ ଭୂମିକୋଚ୍ଚୈଃ ପ୍ରଶଂସିତା ।
ଆତିଥ୍ୟାଦିପ୍ରଦାନେଷୁ ସଂଗଠନେଷୁ ଦକ୍ଷତା ॥୪୬॥
ଭାଷାନ୍ଦୋଳନସଂଗ୍ରାମେ ନବୀନୋଚ୍ଛଳସର୍ଜନେ ।
ସ୍ୱଦେଶିତନ୍ତୁନିର୍ମାଣେ ବିଦେଶିଦ୍ରବ୍ୟବର୍ଜନେ ॥୪୭॥
ଚକ୍ରସ୍ଥାପନକାର୍ୟେଷୁ ବଭୂବ ନିପୁଣଃ କ୍ଷମମ୍ ।
ପୁରି ଗ୍ରାମେ ଚରନ୍ତଂ ତଂ ନମାମି ସତ୍ୟବାଦିନମ୍ ॥୪୮॥
ଭାରତଂ ତ୍ୟଜ୍ୟତାମାଙ୍ଗ୍ଲୈରାନ୍ଦୋଳନମିବାନଲଃ ।
ନୃସିଂହଗୁରୁନେତୃତ୍ୱେ ସଞ୍ଜାତଂ ବ୍ୟାପକଂ ଖରଃ ॥୪୯॥

रक्षिणामनृतारोपे कारागारे नियन्त्रितः ।
अवकाशे प्रदत्तेऽपि कन्यां द्रष्टुं न सागतः ॥५०॥
कारागृहे तदा स्थित्वा देशचिन्ता सदा कृता ।
ज्वरग्रस्तसुता तस्य दीनेश्वरी दिवं गता ॥५१॥
बन्धमुक्तोऽभवत्किन्तु दृष्ट्वा सुताशवं तथा ।
दाहसंस्कारकार्ये तदुपस्थितिर्निराकृता ॥५२॥
महीतले मनुष्यो ह क्वचिदेवावलोकितः ।
एतादृशो महात्यागी युगजयी प्रियव्रतः ॥५३॥
पक्षपातविरोधी यः साहसी दानतत्परः ।
धर्मपरायणा माता यस्य क्षमासरोवरः ॥५४॥
जग्रसे मातृचित्तं यदस्पृश्यताविदन्तुदः ।
नृसिंहमानसे नायं वृत्तान्तोऽपि समादृतः ॥५५॥
ईश्वरः सर्वभूतानां हृद्देशेऽर्जुन तिष्ठति ।
इति गीतावचः स्मृत्वा समदर्शी बभूव ह ॥५६॥
निष्पेषितदरिद्राणां दुःखं दृष्ट्वा स पीडितः ।
उपेक्षितजनानाञ्च व्यथैव तमपीड़यत् ॥५७॥
मानवता विपरपर्श हृद्यहृदयकन्दरम् ।
ददृशे चर्मनेत्रेण ह्याशाज्योतिर्निरन्तरम् ॥५८॥
अस्पृश्यताविरोधे स निर्ममौ जनचेतनाम् ।
हरिजनहिताकाङ्क्षी चकार पटगुम्फनम् ॥५९॥
झार्सुगुडादिदेशेषु मादकद्रव्यवर्जने ।
प्रचेष्टा महती तस्य मानवहितसाधने ॥६०॥
मदिरापानमत्तानां व्यसनविनिवारकः ।
पापात्मनां समुद्धारे कारणं राष्ट्रनायकः ॥६१॥
हरिनामजपेनासौ हरिजनजनैः सह ।
सर्वान् प्रवेशयामास मन्दिरे कृतनिश्चयः ॥६२॥

ରକ୍ଷିଣାମନୁତାରୋପେ କାରାଗାରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତଃ ।
ଅବକାଶେ ପ୍ରଦତ୍ତେଽପି କନ୍ୟାଂ ଦ୍ରଷ୍ଟୁଂ ନ ସାଗତଃ ॥୫୦॥
କାରାଗୃହେ ତଦା ସ୍ଥିତ୍ୱା ଦେଶଚିନ୍ତା ସଦା କୃତା ।
ଜ୍ୱରଗ୍ରସ୍ତସୁତା ତସ୍ୟ ଦୀନେଶ୍ୱରୀ ଦିବଂ ଗତା ॥୫୧॥
ବନ୍ଧମୁକ୍ତୋଽଭବଚ୍ଚିତ୍ତୁ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ସୁତାଶବଂ ତଥା ।
ଦାହସଂସ୍କାରକାର୍ଯ୍ୟେ ତଦୁପସ୍ଥିତିର୍ନିରାକୃତା ॥୫୨॥
ମହୀତଳେ ମନୁଷ୍ୟୋ ହ କ୍ୱଚିଦେବାବଲୋକିତଃ ।
ଏତାଦୃଶୋ ମହାତ୍ୟାଗୀ ଯୁଗଜୟୀ ପ୍ରିୟବ୍ରତଃ ॥୫୩॥
ପକ୍ଷପାତବିରୋଧୀ ଯଃ ସାହସୀ ଦାନତତ୍ପରଃ ।
ଧର୍ମପରାୟଣା ମାତା ଯସ୍ୟ କ୍ଷମାସରୋବରଃ ॥୫୪॥
ଜଗ୍ରସେ ମାତୃଚିତ୍ତଂ ଯଦସ୍ପୃଶ୍ୟତାବିଦନ୍ଦୁଦଃ ।
ନୃସିଂହମାନସେ ନାୟଂ ବୃତ୍ତାନ୍ତୋଽପି ସମାଦୃତଃ ॥୫୫॥
ଈଶ୍ୱରଃ ସର୍ବଭୂତାନାଂ ହୃଦ୍ଦେଶେଽର୍ଜୁନ ତିଷ୍ଠତି ।
ଇତି ଗୀତାବଚଃ ସ୍ମୃତ୍ୱା ସମଦର୍ଶୀ ବଭୂବ ହ ॥୫୬॥
ନିଷ୍ପେଷିତଦରିଦ୍ରାଣାଂ ଦୁଃଖଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ସ ପୀଡିତଃ ।
ଉପେକ୍ଷିତଜନାନାଞ୍ଚ ବ୍ୟଥୈବ ତମପୀଡୟତ୍ ॥୫୭॥
ମାନବତା ବିପସ୍ପର୍ଶ ହୃଦ୍ୟହୃଦୟକନ୍ଦରମ୍ ।
ଦଦୃଶେ ଚର୍ମନେତ୍ରେଣ ହ୍ୟାଶାଜ୍ୟୋତିର୍ନିରନ୍ତରମ୍ ॥୫୮॥
ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାବିରୋଧେ ସ ନିର୍ମମୌ ଜନଚେତନାମ୍ ।
ହରିଜନହିତାକାଙ୍କ୍ଷୀ ଚକାର ପଟଗୁଣ୍ଠନମ୍ ॥୫୯॥
ଝାରସୁଗୁଡ଼ାଦିଦେଶେଷୁ ମାଦକଦ୍ରବ୍ୟବର୍ଜନେ ।
ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ମହତୀ ତସ୍ୟ ମାନବହିତସାଧନେ ॥୬୦॥
ମଦିରାପାନମତ୍ତାନାଂ ବ୍ୟସନବିନିବାରକଃ ।
ପାପାତ୍ମନାଂ ସମୁଦ୍ଧାରେ କାରଣଂ ରାଷ୍ଟ୍ରନାୟକଃ ॥୬୧॥
ହରିନାମଜପେନାସୌ ହରିଜନଜନୈଃ ସହ ।
ସର୍ବାନ୍ ପ୍ରବେଶୟାମାସ ମନ୍ଦିରେ କୃତନିଶ୍ଚୟଃ ॥୬୨॥

पितृश्राद्धावकाशे स पूजां समाप्य सादरम् ।
शूद्रादीन् भोजयामास द्विजवरः सुनिर्भयम् ॥६३॥
शूद्रच्छात्रैः समं स्थित्वा सापत्यदारनायकः ।
सन्तोषेण जिजीवासौ निषिद्धेऽग्निजलेऽपि च ॥६४॥
हरिजननिवासानां प्रक्षालने विधिः कृतः ।
तेषां पौत्रसुतादीनां स्नानादिकञ्च कारितम् ॥६५॥
शूद्रसेवां विलोक्यास्य गन्धिः प्रहृष्टमानसः ।
साधुवादप्रदानेन प्रस्थितोऽक्षुब्धमानसः ॥६६॥
कस्तुरवा सपुत्रा च मोहनस्वामिना सह ।
आमन्त्रिता सरागन्तु सम्बलपुरमागता ॥६७॥
पानभोजनदायित्वे नृसिंहस्य नियोजनम् ।
गान्धिमहात्मने खाद्यं सादरं परिवेषितम् ॥६८॥
आहारं सरलं दृष्ट्वा तन्मनः परिवर्तितम् ।
अकार्षीद्भोजने नित्यं गान्धिशीलानुवर्तनम् ॥६९॥
सम्बलपुरनारीणां नित्यशश्चक्रचालनम् ।
मुद्रिकादिप्रदानेन सिद्धं जातीयभावनम् ॥७०॥
श्रीनृसिंहानुरोधेन स्वेच्छासेविप्रशिक्षणम् ।
गोपहरिहरादीनां मतेन तदनुष्ठितम् ॥७१॥
सकलमानवाः सन्ति परमेश्वरसन्ततिः ।
उपकारो महापुण्यं त्यागिनः परमा गतिः ॥७२॥
सरलता सदा तस्य निरपेक्षवदान्यता ।
कर्मनिष्ठा सदाचारश्चापूर्वासीन्मनस्विता ॥७३॥
निर्विकारो निरातङ्को निजशंसाविपर्ययः ।
मिष्टभाषी हितध्यायी गृहस्थोऽपि सुनिर्भयः ॥७४॥
पादत्राणं विना येन यापितं शिष्टजीवनम् ।
आजानुलम्बि वस्त्रञ्च चकार जीवनव्रतम् ॥७५॥

ପିତୃଶ୍ରାଦ୍ଧାବକାଶେ ସ ପୂଜାଂ ସମାପ୍ୟ ସାଦରମ୍ ।
ଶୂଦ୍ରାଦୀନ୍ ଭୋଜୟାମାସ ଦ୍ୱିଜବରଃ ସୁନିର୍ଭୟମ୍ ॥୬୩॥
ଶୂଦ୍ରଚ୍ଛାତ୍ରୈଃ ସମଂ ସ୍ଥିତ୍ୱା ସାପତ୍ୟଦାରନାୟକଃ ।
ସନ୍ତୋଷେଣ ଜିଜୀବାସୌ ନିଷିଦ୍ଧେଽପ୍ୟଜଲେଽପି ଚ ॥୬୪॥
ହରିଜନନିବାସାନାଂ ପ୍ରକ୍ଷାଳନେ ବିଧିଃ କୃତଃ ।
ତେଷାଂ ପୌତ୍ରସୁତାଦୀନାଂ ସ୍ନାନାଦିକଞ୍ଚ କାରିତମ୍ ॥୬୫॥
ଶୂଦ୍ରସେବାଂ ବିଲୋକ୍ୟାପ୍ୟ ଗାନ୍ଧିଃ ପ୍ରହୃଷ୍ଟମାନସଃ ।
ସାଧୁବାଦପ୍ରଦାନେନ ପ୍ରସ୍ଥିତୋଽକ୍ଷୁବ୍ଧମାନସଃ ॥୬୬॥
କସ୍ତୁରବା ସପୁତ୍ରା ଚ ମୋହନସ୍ୱାମିନା ସହ ।
ଆମନ୍ତ୍ରିତା ସରାଗନ୍ତୁ ସମ୍ବଲପୁରମାଗତା ॥୬୭॥
ପାନଭୋଜନଦାୟିତ୍ୱେ ନୃସିଂହସ୍ୟ ନିୟୋଜନମ୍ ।
ଗାନ୍ଧିମହାତ୍ମନେ ଖାଦ୍ୟଂ ସାଦରଂ ପରିବେଷିତମ୍ ॥୬୮॥
ଆହାରଂ ସରଳଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ତନ୍ମନଃ ପରିବର୍ତ୍ତିତମ୍ ।
ଅକାର୍ଷୀଦ୍ଭୋଜନେ ନିତ୍ୟଂ ଗାନ୍ଧିଶୀଲାନୁବର୍ତ୍ତନମ୍ ॥୬୯॥
ସମ୍ବଲପୁରନାରୀଣାଂ ନିତ୍ୟଶଶ୍ଚତ୍ରଚାଲନମ୍ ।
ମୁଦ୍ରିକାଦିପ୍ରଦାନେନ ସିଦ୍ଧଂ ଜାତୀୟଭାବନମ୍ ॥୭୦॥
ଶ୍ରୀନୃସିଂହାନୁରୋଧେନ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବିପ୍ରଶିକ୍ଷଣମ୍ ।
ଗୋପହରିହରାଦୀନାଂ ମତେନ ତଦନୁଷ୍ଠିତମ୍ ॥୭୧॥
ସକଲମାନବାଃ ସନ୍ତି ପରମେଶ୍ୱରସନ୍ତତିଃ ।
ଉପକାରୋ ମହତ୍ପୁଣ୍ୟଂ ତ୍ୟାଗିନଃ ପରମା ଗତିଃ ॥୭୨॥
ସରଳତା ସଦା ତସ୍ୟ ନିରପେକ୍ଷବଦାନ୍ୟତା ।
କର୍ମନିଷ୍ଠା ସଦାଚାରଶ୍ଚାପୂର୍ବାସୀନ୍ନସ୍ପୃତା ॥୭୩॥
ନିର୍ବିକାରୋ ନିରାତଙ୍କୋ ନିଜଶଂସାବିପର୍ଯ୍ୟୟଃ ।
ମିଷ୍ଟଭାଷୀ ହିତଧ୍ୟାୟୀ ଗୃହସ୍ଥୋଽପି ସୁନିର୍ଭୟଃ ॥୭୪॥
ପାଦତ୍ରାଣଂ ବିନା ଯେନ ଯାପିତଂ ଶିଷ୍ଟଜୀବନମ୍ ।
ଆଜାନୁଲମ୍ବି ବସ୍ତ୍ରଞ୍ଚ ଚକାର ଜୀବନବ୍ରତମ୍ ॥୭୫॥

शर्करां न चखादासौ विहाय छत्रचामरम् ।
स्वाङ्गत्रिकां स तत्याज पुनरन्यत् प्रसाधनम् ॥७६॥
तालपत्रातपत्रञ्च खदिवस्त्रमधारयत् ।
गुडं भेजे सितास्थाने बुभुजे सरलोदनम् ॥७७॥
उपनेत्रं मुखे नासीत् स्वल्पकेशविभूषितम् ।
काशपुष्पोपमैः केशैर्मस्तकं यस्य मण्डितम् ॥७८॥
समाजसेवकस्यास्य प्रेरणा महती मता ।
कृषकाणां विकाशाय प्रचेष्टा नैव विस्मृता ॥७९॥
भुवने प्रथिता जाता कृषिकर्मणि दक्षता ।
कृषिजानां समुत्पत्तौ तस्य यत्ना जनादृताः ॥८०॥
संवादपत्रकार्येषु नैपुण्यं लोकविश्रुतम् ।
लोकहितकरीं वार्त्तां प्रेरयति स्म दुर्लभाम् ॥८१॥
संवादपत्रकार्यार्थमेकदा कटकं गतः ।
कार्यान्तरविधानाय कार्यालयाद्बहिर्गतः ॥८२॥
कार्यालये समाजस्य वृत्तान्तोऽयं न सूचितः ।
प्रत्यावर्तनकालोऽस्य हठाद्रात्रौ विलम्बितः ॥८३॥
किञ्चिन्न सरलप्राणः प्रहरिणं जगाद सः ।
यापयामास रात्रिञ्च बहिर्देशासने स्थितः ॥८४॥
नगररक्षिभी रात्रौ कारागारे स रक्षितः ।
दूरभाषं विना प्रातर्बन्धनान्न च मोचितः ॥८५॥
वर्षे सार्धशते सांवादिकतायां पदार्पणम् ।
कृतं तेन यदा तद्धि सादरमभिनन्दितम् ॥८६॥
जेनसेवाव्रतं कृत्वा सेवकोऽसौ नरोत्तमः ।
आदर्शजनकोऽभूच्च देशप्रेमी सुसंयमः ॥८७॥

ଶର୍କରାଂ ନ ଚଖାଦାସୌ ବିହାୟ ଛତ୍ରଚାମରମ୍ ।
ସ୍ୱାଙ୍ଗତ୍ରିକାଂ ସ ତତ୍ୟାଜ ପୁନରନ୍ୟତ୍ ପ୍ରସାଧନମ୍ ॥୭୬॥
ତାଳପତ୍ରାତପତ୍ରଞ୍ଚ ଖଦିବସ୍ତ୍ରମଧାରୟତ୍ ।
ଗୁଡଂ ଭେଜେ ସିତାସ୍ଥାନେ ବୁଭୁଜେ ସରଲୋଦନମ୍ ॥୭୭॥
ଉପନେତ୍ରଂ ମୁଖେ ନାସୀତ୍ ସ୍ୱଲ୍ପକେଶବିଭୂଷିତମ୍ ।
କାଶପୁଷ୍ପୋପମୈଃ କେଶୈର୍ମସ୍ତକଂ ୟସ୍ୟ ମଣ୍ଡିତମ୍ ॥୭୮॥
ସମାଜସେବକସ୍ୟାସ୍ୟ ପ୍ରେରଣା ମହତୀ ମତା ।
କୃଷକାଣାଂ ବିକାଶାୟ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ନୈବ ବିସ୍ମୃତା ॥୭୯॥
ଭୁବନେ ପ୍ରଥିତା ଜାତା କୃଷିକର୍ମଣି ଦକ୍ଷତା ।
କୃଷିଜାନାଂ ସମୁତ୍ଥୌ ତସ୍ୟ ୟତ୍ନା ଜନାଦୃତାଃ ॥୮୦॥
ସଂବାଦପତ୍ରକାର୍ୟେଷୁ ନୈପୁଣ୍ୟଂ ଲୋକବିଶ୍ରୁତମ୍ ।
ଲୋକହିତକରାଂ ବାର୍ତ୍ତାଂ ପ୍ରେରୟତି ସ୍ମ ଦୁର୍ଲଭାମ୍ ॥୮୧॥
ସଂବାଦପତ୍ରକାର୍ୟାର୍ଥମେକଦା କଟକଂ ଗତଃ ।
କାର୍ୟାନ୍ତରବିଧାନାୟ କାର୍ୟାଳୟାଦ୍‌ବହିର୍ଗତଃ ॥୮୨॥
କାର୍ୟାଳୟେ ସମାଜସ୍ୟ ବୃତ୍ତାନ୍ତୋଽୟଂ ନ ସୂଚିତଃ ।
ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନକାଲୋଽସ୍ୟ ହଠାଦ୍ରାତ୍ରୌ ବିଲମ୍ବିତଃ ॥୮୩॥
କିଞ୍ଚନ୍ନ ସରଲପ୍ରାଣଃ ପ୍ରହରିଣଂ ଜଗାଦ ସଃ ।
ୟାପୟାମାସ ରାତ୍ରିଞ୍ଚ ବହିର୍ଦେଶାସନେ ସ୍ଥିତଃ ॥୮୪॥
ନଗରରକ୍ଷିଭୀ ରାତ୍ରୌ କାରାଗାରେ ସ ରକ୍ଷିତଃ ।
ଦୂରଭାଷଂ ବିନା ପ୍ରାତର୍ବନ୍ଧନାନ୍ନ ଚ ମୋଚିତଃ ॥୮୫॥
ବର୍ଷେ ସାର୍ଧଶତେ ସାଂବାଦିକତାୟାଂ ପଦାର୍ପଣମ୍ ।
କୃତଂ ତେନ ୟଦା ତତ୍ତ୍ୱି ସାଦରମଭିନନ୍ଦିତମ୍ ॥୮୬॥
ଜନସେବାବ୍ରତଂ ଶ୍ରୁତ୍ୱା ସେବକୋଽସୌ ନରୋତ୍ତମଃ ।
ଆଦର୍ଶଜନକୋଽଭୂଚ୍ଚ ଦେଶପ୍ରେମୀ ସୁସଂୟମଃ ॥୮୭॥

दृढं मनोबलं यस्य सुभाषणममायिकम् ।
जिगाय लोकचित्तं तन्निष्कारुण्यविदारकम् ॥८८॥
श्रद्धालुश्च दयालुश्च कृपालुश्च सुनेतृषु ।
आसीदसौ सुनिर्द्वन्द्वं सुशीलो कीर्तिशालिषु ॥८९॥
स्पष्टवादी सदाचारी सत्यसन्धानतत्परः ।
मितभाषी मिताकाङ्क्षी दान्तो न्यायविदां वरः ॥९०॥
निर्लोभो निरहङ्कारो सत्यवान् सत्यसङ्गरः ।
देशभक्तो दयाकारो दीनदुःखकलेवरः ॥९१॥
दर्शितबन्धुवात्सल्यो बन्धुशुद्धिक्रियां गतः ।
सारङ्गे श्वशुरावासे सविधि समुपस्थितः ॥९२॥
हृद्घातेन सुतोत्सङ्गे तत्रासौ पञ्चतां गतः ।
त्यक्तप्रियवतीभार्यस्त्यक्तपौत्रसुतासुतः ॥९३॥
अश्रुपूरितनेत्रैस्तु ददृशुराकुलं जनाः ।
भवं हित्वा चचालासौ भाग्यस्येयं विड़म्बना ॥९४॥
विमलात्मा मनस्वी च जनताहृदयेश्वरः ।
राजतेऽद्य जनस्मृत्यां राजतां शरदः शतम् ॥९५॥
क्षमतावासनाहीनो लब्धख्यातिजनादरः ।
ज्ञानयोगी महात्यागी निपुणो गुणसागरः ॥९६॥
कालजयी कलाकारो जनहितविधायकः ।
जयतां जयतात्सिंहो नृपूर्वो जननायकः ॥९७॥
भवाब्धिमध्ये क्व च दृश्यते वा
नृसिंहतुल्या तरणाय नौका ।
भवाब्धिपारं विदधाति लोकान्
विहाय सर्वाणि सुखानि यैका ॥९८॥

ଦୃଢ଼ଂ ମନୋବଳଂ ଯସ୍ୟ ସୁଭାଷଣମମାୟିକମ୍ ।
ଜିଗାୟ ଲୋକଚିତ୍ତଂ ତନ୍ନିଷ୍କାରୁଣ୍ୟବିଦାରକମ୍ ॥୮୮॥
ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁଷ୍ଟ ଦୟାଳୁଷ୍ଟ କୃପାଳୁଷ୍ଟ ସୁନେତୃଷ୍ଟୁ ।
ଆସୀଦସୌ ସୁନିର୍ଦ୍ବନ୍ଦ୍ୱଂ ସୁଶୀଲୋ କୀର୍ତିଶାଲିଷୁ ॥୮୯॥
ସ୍ପଷ୍ଟବାଦୀ ସଦାଚାରୀ ସତ୍ୟସନ୍ଧାନତତ୍ପରଃ ।
ମିତଭାଷୀ ମିତାକାଙ୍କ୍ଷୀ ଦାନ୍ତୋ ନ୍ୟାୟବିଦାଂ ବରଃ ॥୯୦॥
ନିର୍ଲୋଭୋ ନିରହଙ୍କାରୋ ସତ୍ୟବାନ୍ ସତ୍ୟସଙ୍ଗରଃ ।
ଦେଶଭକ୍ତୋ ଦୟାକାରୋ ଦୀନଦୁଃଖକଲେବରଃ ॥୯୧॥
ଦର୍ଶିତବନ୍ଧୁବାସଲ୍ୟୋ ବନ୍ଧୁଶୁଦ୍ଧିକ୍ରିୟାଂ ଗତଃ ।
ସାରଙ୍ଗେ ଶ୍ୱଶୁରାବାସେ ସବିଧ୍ ସମୁପସ୍ଥିତଃ । ॥୯୨॥
ହୃଦ୍ଘାତେନ ସୁତୋସଙ୍ଗେ ତତ୍ରାସୌ ପଞ୍ଚତାଂ ଗତଃ ।
ତ୍ୟକ୍ତପ୍ରିୟବତୀଭାର୍ଯ୍ୟସ୍ତ୍ୟକ୍ତପୌତ୍ରସୁତାସୁତଃ ॥୯୩॥
ଅଶ୍ରୁପୂରିତନେତ୍ରୈସ୍ତୁ ଦଦୃଶୁରାକୁଳଂ ଜନାଃ ।
ଭବଂ ହିତ୍ୱା ଚଚାଲାସୌ ଭାଗ୍ୟସ୍ୟେୟଂ ବିଡମ୍ବନା ॥୯୪॥
ବିମଲାତ୍ମା ମନସ୍ୱୀ ଚ ଜନତାହୃଦୟେଶ୍ୱରଃ ।
ରାଜତେଽଦ୍ୟ ଜନସ୍ମୃତ୍ୟାଂ ରାଜତାଂ ଶରଦଃ ଶତମ୍ ॥୯୫॥
କ୍ଷମତାବାସନାହୀନୋ ଲବ୍ଧଖ୍ୟାତିଜନାଦରଃ ।
ଜ୍ଞାନଯୋଗୀ ମହାତ୍ୟାଗୀ ନିପୁଣୋ ଗୁଣସାଗରଃ ॥୯୬॥
କାଲଜୟୀ କଲାକାରୋ ଜନହିତବିଧାୟକଃ ।
ଜୟତାଂ ଜୟତାସିଂହୋ ନୃପୂର୍ବୋ ଜନନାୟକଃ ॥୯୭॥

ଭବାବ୍ଧିମଧ୍ୟେ କ୍ୱ ଚ ଦୃଶ୍ୟତେ ବା
ନୃସିଂହବୁଲ୍ୟା ତରଣାୟ ନୌକା ।
ଭବାବ୍ଧିପାରଂ ବିଦଧାତି ଲୋକାନ୍
ବିହାୟ ସର୍ବାଣି ସୁଖାନି ଯୈକା ॥୯୮॥

स्वतन्त्रताविग्रहवत्सु सत्सु
नृसिंहतुल्यो न गृहस्थशूरः ।
न वर्तमाने भविताऽपि काले
जनाग्रगण्यः श्रमदानवीरः ॥९९॥

समाजसंस्कारकलाविताने
प्रभूतविद्याविहितानुषङ्गः ।
मनुष्यजन्माऽपि स विश्वकर्मा
सुदुर्लभोऽद्यापि नृसिंहसङ्गः ॥१००॥

पुष्पिका

इति श्रीरामनवमीतिथौ
शुक्रवासरे एप्रिल्मासस्यैकादशतारिकायां
भद्रकमण्डलान्तर्गतघण्टेश्वरोपवर्तिनछिबिन्धाग्रामवास्तव्येन
भरद्वाजगोत्रजेन श्रीनरसिंहबुद्धिदेव्यात्मजेन
पतिश्रीनिरञ्जनेन विरचितं श्रीनृसिंहस्मृतिशतकं समाप्तम् ।

॥ ओं तत्सत् ॥

॥॥ श्रीशुभमस्तु ॥॥

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାବିଗ୍ରହବସ୍ତୁ ସସ୍ତୁ
ନୃସିଂହତୁଲ୍ୟୋ ନ ଗୃହସ୍ଥଶୂରଃ ।
ନ ବର୍ତ୍ତମାନେ ଭବିତାଽପି କାଲେ
ଜନାଗ୍ରଗଣ୍ୟଃ ଶ୍ରମଦାନବୀରଃ ॥୯୯॥
ସମାଜସଂସ୍କାରକଲାବିତାନେ
ପ୍ରଭୂତବିଦ୍ୟାବିହିତାନୁଷଙ୍ଗଃ ।
ମନୁଷ୍ୟଜନ୍ମାଽପି ସ ବିଶ୍ୱକର୍ମା
ସୁଦୁର୍ଲଭୋଽଦ୍ୟାପି ନୃସିଂହସଙ୍ଗଃ ॥୧୦୦॥

ପୁଷ୍ପିକା

ଇତି ଶ୍ରୀରାମନବମୀତିଥୌ
ଶୁକ୍ରବାସରେ ଏପ୍ରିଲମାସସ୍ୟୈକାଦଶତାରିକାୟାଂ
ଭଦ୍ରକମଣ୍ଡଳାନ୍ତର୍ଗତଘଣ୍ଟେଶ୍ୱରୋପବର୍ତ୍ତିନଛିବିନ୍ଧାଗ୍ରାମବାସ୍ତବ୍ୟେନ
ଭରଦ୍ୱାଜଗୋତ୍ରଜେନ ଶ୍ରୀନରସିଂହବୁଦ୍ଧିଦେବ୍ୟାମ୍ଜେନ
ପତିଶ୍ରୀନିରଞ୍ଜନେନ ବିରଚିତଂ ଶ୍ରୀନୃସିଂହସ୍ତବିଶତକଂ ସମାପ୍ତମ୍ ।

॥ ଓଁ ତତ୍ସତ୍ ॥

॥। ଶ୍ରୀଶୁଭମସ୍ତୁ ।॥

प्राप्तिस्थानम्

श्रीहेमन्तकुमारमहापात्रः

स्थानम् - श्रमाधिनिवेशः, मुदिपड़ा

पत्रालयः - मुदिपड़ा

मण्डलम् - सम्बलपुरम्

ओड़िशा - ७६८००१

Available with

Sri Hemanta Ku. Mahapatra

At - Labour Colony, Mudipara

PO - Mudipara, Sambalpur

Orissa - 768002

Ph :- 2400945